

FINESTRA D'OPORTUNITAT

Burkina Faso, Sankara i la revolta

per Helena Cardona

Aquesta foto podria ben bé ser recent, com les fotos de les últimes manifestacions a **Burkina Faso** per fer fora el president, que han fet la volta al món. Però aquesta foto és del 2011, quan la població ja començava a sentir-se cansada. Des de fa unes setmanes, aquest estat, del qual mai sentim a parlar, ha estat notícia perquè, finalment, les revoltes populars han acabat amb el mandat de **Blaise Compaoré**. Però anem a pams, les revoltes no es fan d'un dia per l'altre.

Des del 1988, Blaise Compaoré ha presidit el país de manera autoritària i dictatorial sota la façana d'una democràcia, amb unes eleccions manipulades i uns mitjans de comunicació sota control. Això és un fet contrastat i reconegut per la comunitat internacional, com prova, per exemple, la denúncia feta per *Reporters without borders* per l'assassinat del periodista **Norbert Zongo** quan va començar a investigar l'estranya mort del conductor de Compaoré. El periodista beninès **Francis Kpatindé**, expert en revoltes africanes, comentava recentment a **Radio France Internationale (RFI)** que Compaoré era conegut a la regió oest-africana com un gran aliat pel món Occidental i un "piròman de les mediacions en revoltes que havia contribuït a provocar". Aquests comentaris anaven en la mateixa línia que un informe de les **Nacions Unides** del 2000, que denunciava Compaoré i el seu suport a la cruel guerrilla de **Sierra Leone**, el FRU.

D'altra banda, el rumb polític de Compaoré no tenia res a veure amb el del seu antecessor, **Thomas Sankara**, el *Che Negre*, el mític impulsor d'una revolució modernitzadora i feminista a Burkina Faso. El progrés arribava amb passes de gegant al país, però va quedar truncat el 15 d'octubre del 1987 pel cop d'Estat de Compaoré, amic personal i vicepresident de **Sankara**. Al cap de 27 anys, encara no s'han aclarit els fets d'aquell dia, ni com va morir Sankara, ni qui van ser els responsables de tot plegat.

De totes maneres, feia temps que Compaoré estava a la corda fluixa, com es veu a la foto de dalt, que mostra els manifestants que protestaven contra el seu nou govern. Però l'espurna de la revolta, la gota que va fer vessar el got, va ser la modificació de l'article 37 de la constitució del país, que es va fer amb la intenció que Compaoré pogués perpetuar-se al govern. De fet, els líders polítics dels països veïns ja van intentar convèncer-lo que no canviés la carta magna, sobretot davant del descontentament d'una població cada cop més combativa. Per altra banda, ha aparegut un nou actor que ha impulsat i facilitat aquesta revolta. Fa un any va aparèixer la campanya *Le balai citoyen* ("L'escombra ciutadana"), una iniciativa de dos músics burkinesos per mobilitzar la societat contra la modificació de l'article 37. Com va afirmar un dels cofundadors a RFI, **Sams'K le Jah**, l'objectiu era "convidar tots els ciutadans de Burkina Faso a reconsiderar el seu paper a la societat, ja que han estat durant molt de temps al marge de totes les decisions polítiques que s'han pres. D'aquesta manera pensem que tothom s'hi ha d'involucrar de manera responsable, perquè creiem fermament que un altre Burkina és possible." Al juliol, els líders del moviment van rebre el suport dels militants del moviment *Y en marre* ("Ja n'hi ha prou"), del Senegal, que té la mateixa vocació de canvi social i polític i que també va sorgir quan l'expresident senegalès Abdoulaye Wade va voler canviar la constitució del seu país. Sent aquesta la situació, Compaoré no es podia fer gaires il·lusions.

Dos dies abans que l'Assemblea Nacional votés el projecte de llei per reformar la constitució, els esdeveniments es van precipitar de manera imprevista. Sota el lema "Blaise dégage" ("Blaise fot el camp"), el poble es va alçar contra el poder en un cop d'estat popular històric. A cops de Twitter, el món anava sabent que l'Assemblea Nacional i el govern es dissolien, que els manifestants prenién l'edifici de la televisió nacional, que cremaven l'edifici de l'Assemblea Nacional i que el germà del president

era detingut quan intentava fugir cap a Costa d'Ivori. De cop i volta, els militars (sempre a punt en moments com aquests) es posaven davant del poder sense aclarir si Compaoré encara era president o no. Tot era confús i caòtic, i els burkinesos, satisfets, no se sabien avenir de la proesa que havien realitzat. Tanmateix, el balanç de les revoltes va deixar una vintena de morts, segons l'oposició.

Finalment, el divendres 31 d'octubre Blaise Compaoré va dimitir i va deixar el poder. L'exèrcit, immers en fortes tensions internes per decidir qui havia d'encapçalar el procés de transició, no ajudava a aclarir què passava. Dos bàndols dins de l'exèrcit s'enfrontaren pel poder, però al final fou el tinent coronel Isaac Zida qui prengué el control, guanyant el pols al general Traoré. **Zida** va prometre que només s'hi estaria unes setmanes i, per si de cas, el dilluns 3 la Unió Africana va fixar un termini de dues setmanes perquè els militars entreguin el poder a un govern civil, sota amenaça de greus sancions. De moment, però, Zida ha anunciat la suspensió de la Constitució de 1991, ha dissolt l'Assemblea Nacional i ha imposat el toc de queda.

Ara hi ha un autèntic joc de cadires i diferents pretendents al poder del país. El poble i el moviment del *Balai Citoyen* són totalment contraris a la "confiscació del poder" que hi ha hagut per part de l'exèrcit. Mentrestant, Compaoré ha fugit a la Costa d'Ivori gràcies a l'ajuda de França, que ha organitzat la seva evacuació.

Els països veïns no s'han quedat de braços plegats. El dimecres 6 de novembre, els líders dels partits polítics burkinesos van arribar a un acord per a la formació d'un govern de transició i la celebració d'eleccions el novembre del 2015. Aquest pacte ha estat promogut pels mediadors de la **CEDEAO** (Comunitat Econòmica dels Estats de Àfrica Occidental), que són els presidents de **Ghana**, el **Senegal** i **Nigèria**. De moment, però, no s'ha pogut arribar a un acord sobre qui seria el Cap de l'Executiu. En unes declaracions a l'agència EFE, el president de Ghana i president de torn de la CEDEAO, **John Dramani Mahama**, ha declarat que "ha de ser el poble de Burkina Faso qui voti el proper president". Entre dimarts 4 i dimecres 5 de novembre, Mahama i els presidents del Senegal i del Mali es van reunir a Burkina Faso amb el nou cap d'estat, el tinent coronel Zida, per posar las bases d'un govern civil de transició. Dijous 6 de novembre, els mediadors van tornar a Ghana, seu de la CEDEAO, per informar-ne els altres

membres. Mahama ha afegit que les delegacions de les Nacions Unides, la Unió Africana i la CEDEAO tornaran a Burkina Faso “fins que haguem aconseguit tots els passos marcats en l’acord establert”.

De moment, però, la transició es preveu inestable i lletja, sobretot perquè la revolució ha desencadenat un conflicte intern a l’exèrcit, l’oposició està fragmentada i Compaoré encara pot comptar amb adeptes. Tant de bo que l’esperit de Sankara torni al país i Burkina Faso recuperi l’onada de progrés dels anys 80’.

Imatge de portada: Manifestants a Ouagadougou, capital del país, el 30 d’abril de 2011. En algunes pancartes s’hi pot llegir: “Volem un Faso sense Blaise Compaoré” i “Justícia per Sankara”. Font: Jeune Afrique